

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Mezinárodní prvek ve smlouvě o dílo uzavřené mezi podnikateli

Existuje poměrně široká paleta různých odborných článků, které se zabývají uplatňováním vzájemných práv a povinností mezi účastníky smlouvy o dílo z hlediska vnitrostátního – českého práva. V těchto člancích se však neřeší možné dopady mezinárodního prvku, jestliže je ve smlouvě přítomen. Postupem času a vzhledem k tomu, že v rámci celé Evropské unie postupně padaly bariéry ztěžující činnost podnikatelů, dochází ke kontinuálnímu nárůstu počtu smluv s mezinárodním prvkem uzavíraných nejen mezi nadnárodními korporacemi, ale i mezi menšími a středními podnikateli, kdy minimálně jeden účastník vztahu má své sídlo nebo místo podnikání v jiném státě Evropské unie.

Jak je obecně zvykem (zlozvykem) většiny podnikatelů, neřeší dopředu možné konflikty se svým smluvním partnerem. Až následně po vzniku sporu začnou (mnohdy s hrůzou) zjišťovat, jakým způsobem je ve smlouvě řešena otázka, podle kterého práva se budou vzájemné vztahy řídit a jaký orgán bude případný spor rozhodovat, případně, že ve smlouvě žádná dohoda o těchto záležitostech není. Jedná se při tom o věc zcela zásadní, neboť výběr či určení rozhodného práva má vliv na celý smluvní vztah od posuzování platnosti smlouvy, přes její veškeré plnění, práva a povinnosti stran, odpovědnost za vady a za škodu, reklamace až po důvody a způsoby zániku smlouvy. Od toho se může odvíjet celá ekonomická úspěšnost kontraktu. To, podle kterého práva se smlouva řídí, je zásadní otázkou také z hlediska úspěšnosti v případném sporu, neboť to, co je podle práva možné či nemožné v České republice, nemusí mít, a obvykle nemá, stejnou právní úpravu v Anglii nebo třeba v Bulharsku. Nezanedbatelným detailem jsou také případné náklady na vedení sporu v jiné zemi EU, než ve které dotyčný podnikatel sídlí. Tento článek je zaměřen výslovně na tyto možné aspekty uzavíraných smluv o dílo mezi podnikateli, jejichž sídla jsou umístěna v různých státech Evropské unie. Tento článek nepojednává o vztazích mezi podnikateli a spotřebiteli a nepojednává o vztazích mezi podnikateli, jejichž jeden účastník nemá sídlo na území EU.

Rozhodné právo

V případě, že na obou stranách smlouvy budou stát subjekty sídlící v České republice, bude se smlouva vždy řídit českým právem. V případě, že na jedné straně smlouvy bude subjekt se sídlem mimo Českou republiku, avšak v rámci Evropské unie, proběhne určení rozhodného práva na základě pravidel aplikovaných podle ustanovení Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dál jen jako „Nařízení Řím I.“).[1] Toto nařízení se uplatní na veškeré smlouvy uzavřené po 17. 12. 2009.[2] Základní zásadou, která se uplatní i v případě určení práva rozhodného pro konkrétní smluvní vztah, je, že strany mohou určit rozhodné právo dohodou. Podle čl. 3 Nařízení Řím I. tak platí, že **smlouva se řídí**

právem, které si strany zvolí. Z projevu stran nesmí být pochyb o tom, kterému právnímu řádu bude smlouva podřízena. Je třeba tedy dbát na jasnost, výslovnost a srozumitelnost právního jednání, kterým se volba práva provádí. Dohodu o volbě práva lze provést spolu s uzavřením smlouvy, ale i kdykoliv později. V případě, že se sporná věc vztahuje ve většině prvků ke státu, jehož právo nebylo zvoleno, budou se smluvní strany muset řídit těmi ustanoveními právního řádu státu, k němuž se věc vztahuje, od kterých není možno se odchýlit. V praxi však takových případů mnoho nebude ve vztahu k právům a povinnostem ze smluv o dílo. Z českého práva se bude typicky jednat o základní zásady soukromého práva upravené v § 1 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, které se však prolínají všemi právními řády EU.

V případě, že nedojde k volbě rozhodného práva dohodou stran, uplatní se postup podle čl. 4 Nařízení Řím I. Na smlouvy o dílo se uplatní čl. 4 odst. 2, podle kterého **se smlouva řídí právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště.** Bydlištěm se rozumí i sídlo či místo podnikání (sídlo ústřední správy podnikatele). Pokud je dílo plněno prostřednictvím pobočky, pak se za bydliště považuje sídlo pobočky. Zde se jedná o princip tzv. nejjužšího spojení. Uplatní se kupříkladu na případ, kdy dílo je prováděno na území ČR a následně je expedováno na místo určení do zahraničí. Z tohoto pravidla pak existuje tzv. úniková doložka stanovená v čl. 4 odst. 3 a 4 Nařízení Řím I. Podle těchto ustanovení: *„Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí, než je země uvedená v odstavcích 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. Není-li možné určit rozhodné právo podle odstavce 1 nebo 2, řídí se smlouva právem země, s níž je nejúžeji spojena.“* Toto se typicky uplatní na případy, kdy česká společnost jako zhotovitel nezhotovuje či nerealizuje dílo v ČR, nebo zde dochází k realizaci méně podstatných částí díla a podstatná část činnosti zhotovitele je realizována a ve státě objednatele, nebo dokonce i v jiném státě, než je stát objednatele. Za těchto situací se smlouva s největší pravděpodobností bude řídit právem státu, kde dochází k převažující činnosti, jakou může být složitá instalace díla apod.

V případě rozhodování o platnosti či neplatnosti smlouvy o dílo se podle čl. 10 Nařízení Řím I. použije ten právní řád, jež by se použil, kdyby smlouva byla platná. K platnosti právního jednání obvykle postačí, pokud je platné alespoň podle práva země, ve které bylo alespoň jednou ze stran učiněno. Příkladmo uvádíme, že v případě uzavírání smlouvy mezi českou a španělskou společností postačí k platnosti smlouvy, aby byla platná alespoň podle českého nebo podle španělského práva. Soud rozhodující spor podřízený jinému právu, než je právo soudu, může odmítnout použití kteréhokoliv právního předpisu jiného státu, jehož právo má být rozhodné, jen v případě, že by bylo v rozporu s veřejným pořádkem místa soudu.

Mezinárodní příslušnost (pravomoc soudů)

Ve chvíli, kdy se vzniklý spor dostane do fáze, že není možné jej vyřešit smírnou cestou, je třeba zkoumat, jakému orgánu je rozhodování sporu svěřeno. I v tomto případě platí, že je vždy vhodné se této otázce věnovat již ve smlouvě o dílo samotné, popřípadě všeobecných smluvních podmínkách apod. V případě, že podnikatel uzavírá smlouvu a jsou mu předkládány všeobecné smluvní podmínky (ať jsou v konkrétním případě nazvány jakkoliv), je nezbytná jejich důkladná kontrola právě z hlediska dohody o volbě práva, případně dohody o volbě sudiště. Orgán, kterému bude svěřena pravomoc věc rozhodovat, může být určen na základě právního předpisu, jestliže se smluvní strany nedohodnou jinak. Dohodou může být sjednána ve smlouvě rozhodčí doložka, popřípadě lze sjednat samostatnou rozhodčí smlouvu, která svěří věc do rozhodování některému ze stálých rozhodčích soudů nebo ad hoc jmenovaného rozhodčímu soudu.[3]

V případě, že není sjednána rozhodčí smlouva, náleží věc k rozhodování sporu ze smlouvy o dílo soudům, s příslušností určenou dle Nařízení Rady (ES) 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen jako „Nařízení Brusel

I.“).[4] Určení mezinárodní příslušnosti[5] podle Nařízení Brusel I. se lze vyhnout uzavřením prorogační doložky, tedy dohodou stran, obdobně jako u dohody o volbě práva. Dle čl. 23 Nařízení Brusel I. musí být taková dohoda uzavřena písemně, nebo alespoň písemně potvrzena a měla by být uzavřena ve formě, která je v souladu s obchodními zvyklostmi obou stran nebo případně je v souladu s mezinárodními obchodními zvyklostmi, kterými se strany řídí nebo jim jsou známy.[6]

V případě, že není mezinárodní příslušnost soudů sjednána, platí podle čl. 2 Nařízení Brusel I., že jinou osobou lze žalovat ve státě, ve kterém se nachází její bydliště (sídlo, či místo podnikání). V rámci námi hodnocených vztahů ze smluv o dílo mezi podnikateli zakotvuje Nařízení Brusel I. alternativní možnost žalovat i jinde. Podle čl. 5 odst. 1 písm. a): *„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována, pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn.“* Alternativně tak má podnikatel na výběr, zda bude žalovat v místě sídla protistrany, nebo v místě, kde závazek, jež je předmětem žaloby, měl být splněn. To dává možnost porovnat jak procesní pravidla daných států, tak dostupnost z hlediska nákladů apod. Ve smluvních vztazích, které se týkají provozovny, organizační složky nebo pobočky podnikatele, je možné dovodit příslušnost soudů státu, kde se tyto složky nacházejí, a to podle čl. 5 odst. 4 Nařízení Brusel I.

Jestliže se podnikatel domnívá, že soud, kterému byl adresován návrh na zahájení řízení, není příslušný věc rozhodovat, je třeba, aby tuto skutečnost namítal co nejdříve, nejlépe při prvním úkonu ve věci. Podle čl. 24 Nařízení Brusel I. totiž platí, že i soud, který není příslušný, se stane příslušným, jestliže se žalovaný tohoto řízení účastní. Účastněním se soudního řízení znamená jakékoliv vyjádření ve věci. I vyjádření ve smyslu, že nárok žalovaný neuznává, by bylo schopno založit mezinárodní příslušnost soudu, u něhož by jinak dána nebyla.

Závěrem tohoto článku je nezbytné zdůraznit, že otázkám zde rozebraným je vhodné se věnovat již při sjednávání smlouvy. Mnohdy mohou ujednání o volbě práva nebo sudiště obsahovat všeobecné smluvní podmínky, které nejsou předmětem dostatečného zájmu podnikatele při uzavírání smlouvy. Následně podnikatel zjistí, že je ze smlouvy žalován v Anglii podle práva, kterému nerozumí, podle procesních pravidel, která jsou diametrálně odlišná od těch českých a než si je schopen zajistit právní pomoc, která se, co do nákladů, nedá srovnat s tou českou, je spor prakticky prohraný. Z hlediska odborného je však nutno poznamenat, že současná právní úprava Nařízení Řím I. a Brusel I. je poměrně přehledná, srozumitelná a zcela jasně stanovuje pravidla pro určení rozhodné práva a mezinárodní příslušnosti soudů.

Mgr. Jan Staněk,
advokát

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

[1] Nahradilo Římskou úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy ze dne 19. 6. 1980, která se uplatnila na smlouvy uzavřené od 1. 7. 2006 do 16. 12. 2009.

[2] Na vztahy, kde smluvní strana není domicilována na území EU, bude nutné aplikovat kolizní normy, které obsahuje zákon č. [91/2012](#) Sb., o mezinárodním právu soukromém, popřípadě kolizní normy státu, ve kterém je sídlo druhé smluvní strany nebo i případně dvoustranné či vícestranné mezinárodní smlouvy.

[3] Z Nařízení Řím I. vyplývá, že platnost či neplatnost rozhodčí smlouvy či doložky se neposoudí podle práva určeného na základě Nařízení Řím I. Platnost či neplatnost rozhodčí smlouvy se zpravidla posuzuje podle principu Lex arbitri, tedy podle práva státu, kde je spor v rozhodčím řízení rozhodován.

[4] Od 15. 1. 2015 vstoupí v účinnost Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech - přepracovaná verze nahrazující Nařízení Brusel I., které však ve vztahu ke shora uvedeným pravidlům neobsahuje žádné změny, tudíž se závěry tohoto článku uplatní i na toto nové nařízení.

[5] Pojem mezinárodní příslušnost = pojmu pravomoc soudů konkrétního státu.

[6] V rámci českého právního řádu obsahuje vnitrostátní prorogační doložku pro spory mezi podnikateli ustanovení § 89a zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)